

Seulalahjat.

Kirjoittanut:

Th. Bahnsen.

Helsingissä 1891.

G. W. Edlund

kustantaja.

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, 1891.

I.

Porin kaupungin viidennessä kaupungin-osassa oli pieni talo wähän Linnankadun warrella, jossa tämän talon omistaja, eräs porwarinleski, asui tyttärensä kanssa. Hän kyllä oli talon omistaja, mutta kuitenkin hänellä itsellään oli wain kaksi pientä kammaria ja työkki asuttawana; kaikki muut huoneet hän oli wuokrannut eräälle „tirehtöörille“. Sen, mitä leski huoneistaan wuokraa sai, täytyi riittää hänelle ja hänen lapsilleen wuoden elin-waraksi. Siihenpä se kyllä menikin niin tasan, ettei leski kunnolla jaksanut estää taloansa rappeuttamasta, sillä ainapa hänen myöskin tuli auttaa poikaansa, joka oli ylioppilaana. Poika, joka luki ahkeraan ja eli säästäwäisesti, koetti itsekin ansaita tuloja, mutta kuka ei tiedä, joka wain pääkaupungissa on elänyt, miten siellä rahat säästäentkin liukuvat käpistä. Kesän hän oli ollut koti-opettajana maalla eräässä perheessä, mutta syyslukukauden hän sitten taas Helsingissä käwi luennoilla. Tätä nuorta ylioppilasta äiti ja sisar nyt

odottivat kotia jouluksi. He koettivat saada nuot pienet huoneensa niin siivoksi kuin juinkin, jotta poika niissä hyvin viihtyisi.

„Äiti“, sanoi tyttö, „nyt ovat uutimet valmiit, mutta kyllä olenkin saanut niitä ahkeraan ommella. Kuulapa luulisi, että ne ovat wain kahwifakkikankaasta. Kun nämät asettelen Erkin vuoteen eteen, niin tämä etukammari näyttää oikein siivältä ja Erkki saa oman pienen nurkkakammion. Mitä uutimen kannatin maksoi?“

„Kymmenen markkaa puuseppä siitä otti. Siinä oli sitten haat ja kaikki. Määlyt hän pani seinään myöskin samalla maksulla.“

„Mutta mitähän Erkki sanoo, kun näkee nämä uutimet ja miten siivän hökammion ne hänelle muodostawat?“

„Sanoo, että sinä olet hyvä lapsi, iloitet kaikesta pienimmästäkin, mitä käsillesi kokoon saat. Kylläpä minua monta kertaa on surettanut, kun en ole sinulle saattanut sellaista siivistystä hankkia, kuin muut nykyajan nuoret tytöt saavat; mutta kun ei ollut waraa antaa molempien mennä kouluun, olen pitänyt toki tärkeämpänä, että Erkki saa opintojansa jatkaa. Hän meitä kuitenkin tykenee sitten elättämään, jos maailmassa tarpeeseen tulemme.“

„Olkaa huoleti, äiti, minä olen aiwan tyhthyäinen. En minä kaipaa mitään. Erkki kotona ollessaan

opettaa ja neuwoo minua sellaisissa asioissa, joita kou-lussa opitaan, vaikka hän tietysti ei niin paljoa en-nätä. Äiti minua opettaa talouden toimiin, ja koru-töitä opin, kun katselen, miten muut nuoret niitä te-levät."

"Hyvää päivää, Kerttu! Tuletko luistelemaan? Mandi tulee myöskin", kysyi nuori lukiolainen, joka nyt astui sisään. Hänen vanhempansa asuivat lesken ta-losssa ja poika oli äskettäin palannut Turusta joululo-maa viettämään.

"En nyt jouda. Erkki tulee kohta kotiin ja siksi meillä täytyy olla jouluku valmistettu."

"Erkki, aina vain Erkki. Ikään kuin ei muita ihmisiä olisi maailmassakaan! Eilen sinä et tullut sen vuoksi, ettei Erkki ollut kotona, jotta olisit hänen saanut suojeliaksesi muka. Nyt on Mandi sisareni mu-kana, mutta taas on Erkki estämässä."

"Mene vain, Kerttu, vähäksi aikaa; hyväähän se ulko-ilmalla sinullekin tekee. Tuollaisen pienen virkistyk-sen sinä kyllä tarvitset."

"Menentkö siis, äiti?"

"Menet sinä". Lukiolaisen puoleen kääntyen jat-koi äiti: "Kauvan ei Kerttu toki saa viipyä, sillä pa-rin tunnin kuluttua minä häntä tarvitsen joululei-voksamme leipomaan."

"Kyllä siksi tulen varmaan", vastasi Kerttu ja

puki pikaisesti yllensä, otti luistimet käsimarrelleen ja läksi sitten niin iloisena, kuin kuusitoistavuotinen tyttö saattaa olla, kun hän ahkerasti työtä tehdyänsä pääsee hyvien toverien parissa raitista virkistystä nauttimaan.

Ulkona seisoi Mandi odottamassa ja nyt mentiin rantaan päin.

„Anna minulle, Rerttu, luistimesi kannettaviksi“, pyysi lufiolainen.

„Kiitos vain, kyllä minä jaksan ne itsekin kantaa.“

„No, etkö ymmärrä, että Elias tahtoo olla kohtelias“, janoi Mandi.

„Mitä en sitä ymmärtäisi, enhän muuten olisi häntä kiittänytkään.“

„Sinä, Rerttu, olet niin omituinen, et sinä ole sellainen kuin muut tytöt“, janoi Elias.

„Hm — Siitä kai se tulee, ett'en ole samoin kasvatettu kuin muut tytöt. En osaa niin hienosti käytäytyä kuin he.“

„Etkö ole pahoillasi, kun et ole kouluun päässyt?“ kysyi Mandi.

„En. Koska äidilläni ei ole ollut varaa antaa minun mennä kouluun, niin tiedän, että Jumala on sen niin sallinut ja parhaaksi nähnyt, enkä minä mitään kaipaa. Olen ihan onnellinen. Työtä on minulla myöskin tarpeeksi.“

„Niin, ja olet terveempi ja onnellisempi kuin moni,

joka lukee itsensä kalpeaksi ja pilaa terveytensä", sanoi Elias.

„Mutta jos lukee kohtuullisesti“, tofasi Mandi.
„Tarvitsehan ihminen siivistystä.“

„Eikä taida mitään, kuten sinä ja lufukumppanisi. Ensin tarvitsee juuria muutoksia tulla teidän kouluhinne, ennenkuin niistä jäällistä höyhtyä on.“

„Mä suotta siifartasi loukkaa, Elias. Noin ei Erkki koskaan sanoisi.“

„Niin, mutta kun Mandi on aina ylpeä. Kyllä kai Erkkikin sinua moittii, jos sinussa moittimista on. Minä oikein kohta wihaan Erkkiä, sillä hän on filmisfäsi niin täydellinen, ettei enään muut ihmiset ole mitään.“

„Niin, minä pidän sängen paljon hänestä. Oikein kowin hauskalta tuntuu, kun tiedän, että hän jo tänä iltana on kotona.“

„Kewäällä minä tulen ylioppilaaksi, iloitsetko siten, kun minä wakkolaffi päässä tulen kotia?“

„Katsokaatte, miten kaunis joki on! Shan kuin kuwastin, ja luistelioita noin paljon! Nientäkäämme nyt.“

„Taastin jäit wastaufsesta welkaan“ — sanoi Elias.

„Kuules Elias, mistä Kokemäenjoki alkunsa saa?“
kysyi Mandi.

„Mistäkö? — Dohoo sentään, et tiedä sen wertaa!“

„Tiedän kyllä, olemmehan lufeneet siitä koulussa, mutta minä en muista.“

„Onko se tietoa, jemmoinen. Mutta minä en sinulle sano, koska et tiedä.“

„Kulowedestä sen alkunsa saa“, ilmoitti Kerttu.

„Katsos wain, sinä tiedät.“

„Niin, tottakai, kun Erkki on opettanut minulle maantietoa ja vielä sanonut, että minun etenkin pitää tuntea Suomen maantietoa.“

„Mutta mitenkä sinä sen muistit, kos'ei Mandi-kaan muistanut, waikka on niin ahkeraan koulua marssinut.“

„Minä, näes, luen ainoastaan vähän, niin täytyyhän sen sitten päässä pyyhä, mutta sijaresi lukee niin paljon, ett'ei mahdu muistiin.“

„Hm — Mikä siis on parempi, lukea vähän taikka paljon?“

„Mistä minä tiedän, kysy oppineilta.“

„Minun mielestäni on wiisainta“ —

„Että riennämme jäälle luistelemaan, jotta sitten ennätämme ajoissa kotia“, sanoi Kerttu ja juoksi samassa jäälle, jossa hän fitoi kiireesti luistimet jalkaansa ja kiiti sitten jäätä pitkin niin nopeaan, että Eliaan ja Mandin oli vaikea häntä saavuttaa; waan sitten kuitenkin kaikki katosivat tuohon kirjawaan joukkoon, joka jäällä oli luistelemassa.

Sillä wälin, kuin nämät nuoret jäällä olivat huwittelemassa, istui Teinin leski hetkiseksi pieneen kamma-

riin ja keinutuoliin lewähtämään. Hän oli juuri saanut joululeiwoksensa hyvään alkuun ja nyt hänellä oli vähäinen lepohetki. Hänen ajatuksensa lensivät monta vuotta taaksepäin — hän muisteli montaa, montaa joulua, jolloin miehensä vielä eli, jolloin Erkki ensi kerran joulukuusen näki sekä miten lapsi sitten wuosi wuodelta enemmän hymmärsi iloita joulupuusta. Sitten ajatteli hän tuota pitkää wuosijonoa, jonka hän oli yksin elänyt lastensa kanssa, ja niitä monia huolia — niin, huolet, ne nyt oliwat kaikki ikään kuin uswan peittäminä. Hän näki wain kaikki firkaasta walopilkua, jotka hänen elämäänsä sulostuttiwat, ja ne oliwat hänen lapsensa. He oliwat aina tuottaneet iloa äidillensä. Josta enemmän waiwaa näemme, se meille rakkaammaksi, kallimmaksi tulee, ja niinpä Erkkikin äidilleen oli, jos mahdollista, vielä rakkaampi kuin Kerttu, sillä tyttönen oli aina äitinsä silmään alla, mutta Erkki oli maailmalla jo pienestä. Äiti oli monta yötä walwonut, hartaasti rukoillen poikansa puolesta, rukoillut, että Jumala häntä suojaisi ja warjelijä kaikista waaroista, ja warmaankin äidin rukous oli kuultu, sillä oikeimpa kunnolliseksi tämä poika oli kaswanut.

Äidin näin ajatellessa menneitä wuosia, oli aika jo kulunut hänen huomaamattansa niin, että luisteliat palasiwat.

Elias seurasi Kerttua sisään, sanoen: „Tässä hän nyt on, wiiohyimme kö liian kauan?“

„Ette. En vielä odottanutkaan teitä; kumma, miten pian aika joutui. Katsokaas wain, johan taikinafin nousee partaittensa ylitse, hyvä että tulitte.“

„Kiitos hyvästä seurasta, Kerttu, ja hauskaa joulua teille kaikille! Huomenna tulen katsomaan, minkälaisiksi Erkki on muodostunut lukukauden ajalla.“

Elias läksi ja leski tyttärineen rupesti leipomaan. Kun saivat viimeiset niijuleivät leivotuiksi, sanoi äiti: „Minä lähden panemaan uuniin walkeata, leivo sinä tortut. Leivät owat hyvässä nousemisessa, mutta kyllä se tarpeen onkin, sillä päivä on jo puolessa. Kun wain ehtisimme saada kaikki valmiiksi siksi, kuin Erkki tulee.“

„Kyllä saamme, jähka olen tortut leiponut, rupean siivoamaan huoneita.“

Miti meni panemaan uuniin walkeata ja Kerttu leipoi ja täytteli torttuja. Pian ne tulivat leivotuiksi. Hän kantoi pellit leivokkineen kyykkiiin, joka oli kylmä, sekä rupesti sitten asettelemaan etukammaria kuntoon. Edellisenä päivänä hän jo äitinsä kanssa oli molemmat huoneet siivonnut, mutta nyt oli leipomisen takia vielä wähän epäjärjestystä syntynyt.

Kun Kerttu oli huoneet siivonnut, rupesti hän napputtelemaan äsken valmistuneita uutimia etukammarin nurkkaan, johon puuseppä oli asettanut niitten kannattimen. Sitten pyyhki hän vielä tomun suuresta peilisatullista, joka oli piirongin päällä, ja asetti muratti-

köynnöksen siwästi sen yläpuolelle seinään. Sitten tarkasteli hän huonetta, näyttäisikö se hauskalta, ja niin hauskalta se tosiaankin näytti, ett'ei Kerttu sitä palatsiin olisi vaihettanut. Wasinkin tuo nurkka, jota hänen ahkeralla kädellään ommellut uutimet koristivat, näytti siwältä.

„Kerttu, tuo tänne nisukakku-pellit, uuni on laikaistu jo“, kuului äiti huutawan ja tyttö riensi takakammariin sekä wei sieltä pulleiksi nousseet nisukakut pellineen työkkiin.

Kun nisuset olivat kypsät ja kellertäwinä peitteensä alla ja tortut par'aikaa uunissa, au'aistiin työkini owi äkkiä ja Erkki astui sisään.

„Erkki! Hywänen aika, kun emme ollenkaan kuulleet!“

„Tulin aiwan hiljaa ja sitten tunsin niin tawattoman makean lämpimän leiwän hajun, että sen mukaan heti tiesin tulla tänne.“

„Woi hywänen aika! Kerttu, wie Erkki kambariin; torttumme owat uunissa, minä kohta saan ne kypsiksi ja tuon sinulle lämpimäisiä. Woi oma poikani, kun nyt todellakin olet kotona!“

„Äiti, me istumme täällä wain, niin kauan kuin tortut kypsyvät.“

„Ei suinkaan, sinä saat häkää, et sinä tällaisiin ole tottunut.“

„Kyllä minun hywin sopii olla täällä, koska äitini on. No, katsotaan torttuja nyt, etteiwät pala.“

„No niin, ole nyt sitten täällä, kyllä se on hauskaa.“

„Minä katson uuniin, äiti juttelee Erkin kanssa, kyllä minä osaan paistaa“, janoi Kerttu.

Tortut saatiin valmiiksi ja sitten laitettiin kahwia. Uunin hiiluksella pannu pian kiehui. Erkille maistui kahvi sekä äidin ja sisron leivokset niin hyvältä, tuon pienen kodin kahvipöydän ääressä, ett'ei hän mieles-
tään sellaista kahwia eikä sellaisia leivoksia ollut sitten maistanut, kuin hän kotoaan lähti.

Siinä he nyt istuivat kahvipöydän ääressä juttelemassa. Kerttu kertoi luistinretkestänsä sekä uusista uutimista, jotta hän jouluksi oli saanut valmiiksi ja Erkki puhui tutkinnoistaan, jotta hän oli suorittanut sekä että hän Juhannuksesi aikoi päästä papiksi. „Ja huomenna ai'on ensi kerran saarnata täällä kirkossa“, lisäsi hän vielä.

„Sinäkö! Ja minä saan siis todellakin kuulla sinun julistawan Jumalan sanaa seurakunnallemme! Di rakas poikani, tämä on joululahja sellainen, ettei sinukaan mikään äiti parempaa ole saanut. Waan sinun täytyy oitis mennä prowastille asiasta ilmoittamaan.“

„Sen olen jo tehnyt, äiti kulta. Minä jo muutamia päiviä takaperin ilmoitin sen hänelle; mutta täytyy minun kuitenkin mennä kysymään, suostuiko hän pyyntööni.“

„Mutta pitäisihän sen oleman sanomalehdessäkin.“

Se äsken juuri tuotiin, waan minä en sitä silloin joutunut katsomaan, kun äiti huusi leipiä kypsentämään.”

Sanomalehti otettiin esiin. „Kas, onhan siinä oikein tuossa alussa: Joulupäivänä saarnaa suomalais. puolip. saarnan kello $1\frac{1}{2}$ 10 ylioppilas Erkki Teini. Oikein se on siinä sinun nimesi! Mitähän nyt sanovat meidän wuokralaiset ja kaupunkilaiset? — Oi sentään, että minun silmäni sinun näkewät saarnastuolisja! En sellaista iloa luullut näkewäni.” Äiti rupefi ilosta itsemään.

„Äiti hyvä, olen sitä jo kauan tuuminut, mutta en tahtonut mitään puhua, ennenkuin nyt wasta, sillä minä pelkäsin, että jokin este olisi saattanut tulla, joka olisi toiwomme tehnyt tyhjäksi”.

„Kyllä se olitin paras, sillä nythän tämä on oikea joululahja meille”, janoi Kerttu.

„Niin, paras joululahja, minkä olisin saattanut saada. Ei sellaista joululahjaa moni äiti saakaan.”

Tunnit kuluiwat joutuisaan ja Teinin lesken kammarisja sytytettiin lamput ja kynttilät. Pienoinen joulukuusikin paloi etukammarisja. Joululahjoja heillä ei ollut useita, mutta wähän kuitenkin. Erkille oli äiti kutonut lämpimät sukut ja Kerttu oli ommellut paitoja ja kauluksia, jotka hän sitten itse oli silittänyt kiiltawiksi. Erkki oli ostanut kirjan äidilleen sekä Kertulle. Siinä joululahjat kaikki. Niistä näkyi kuitenkin, että he kufin rakkaudella olivat muistaneet toijiansa.

Kerttu aikoi nyt mennä pöytää kattamaan, mutta jamašja jotakin tömähti osea vastaan sen ulkopuolella. Erkki juoksi katsomaan; siellä ei ketään näkynyt, mutta paketti, jonka päällekirjoitus oli Kertulle, löytyi oven takana. Kerttu sen aukaisi ja siinä oli Runeberg'in „Hanna“ korukanšiin sidottuna.

„Katsoppas wain, muualta tullut lahja“, janoi Erkki. „Keneltä sisarkultani tämän on saanut?“

„Sollen sinulta, niin en tosiaankaan tiedä“, janoi Kerttu, mutta hänen punastuvat poskensa kuitenkin ilmaisivat, että hän aavisti, keneltä lahja tuli. Mloisena ja tyytyväisenä läksi hän nyt kattamaan illallis-pöytää ja hetken perästä tuli hän käskemään äitiänsä ja veljeään ruoalle.

Mallisen jälkeen äiti lastensa kanssa weisasi jouluwirren ja sitte Erkki vielä luki iltarukouksen, jonka jälkeen he menivät levolle.

Joulu-aamuna äiti läksi lapsinensa kirkolle. Erkki meni sakaristoon, mutta äiti ja tytär kirkkoon, joka oli wäkeä täynnä. Kun leski lähestyi sitä penkkiä, jossa hän tavallisesti oli istunut, tekivät penkissä istujat kohta nöyrästi tilaa ja leski ajatteli: „tämä on poikani tähden — mitäpä he minulle, köyhälle leskelle, muuten tilaa tekivät“.

He istuivat penkkiin, siunasiwat, ja äiti rukoili hartaasti, että Jumala antaisi woimaa ja taitoa Er-

fille, jotta hän saattaisi niin julistaa Herran sanaa, että se ihmisiä ohjaisi oikealle tielle. Kun hän näin oli huokauksensa korkeuteen lähettänyt, katsoi hän ympärilleen. Kirkko oli valoisja ja ihmisiä oli tullut läheltä ja kaukaa. Nävellen ja ajaen olivat he rientäneet joulujuhlaa viettämään, kuten aina ennenkin, mutta lesken mielestä kaikki nyt olivat tulleet hänen poikansa tähden, kuullaksensa, kun hänen poikansa saarnasi. Kuka ei sitä olisi tehnyt, rientänyt waikka mimmoisen pyryn lävitse. — Hän ajatteli, että muut olisivat tehneet kuten hänkin. Kaikki ihmiset nyt katsoivatkin juuri häneen ja kerttuun, ne varmaan ajattelivat, että he olivat onnellisimpia ihmisiä maan päällä. Kentiesi eivät aiwan väärässä olleetkaan. Näin äidin ajatukset pöyriivät lemmikkinsä ympärillä, kunnes poika astui saarnastuoliin. Silloin hän pani kätensä ristiin ja kuunteli lewollisena saarnaa. Hän oli poikansa puolesta rukoullut ja oli warma siitä, että Jumala tuon rukouksen oli kuullut.

Tyhtywäisenä läksi hän taas Jumalan palveluksen loputtua kotiansa, sillä yksinkertaista ja selwää sanaa oli Erkki saarnannut, eikä sellaista, kuin moni harhappinen tähän aikaan.

Päiwällä tuli Elias Teinin perheen luo ja onniteli Erkkiä, joka jo noin pitkälle oli ehtinyt. „Koska minä näihin asti ennätän sinun jälkiäsi seurata?“ sanoi hän.

„Ei siihen tarwita paljoakaan aikaa, kyllä sinä saaraan pääset“, wastasi Erkki.

„Mutta minä en tahdo, ennenkuin sitte wasta, jalka jo pian papiksi tulen. Niinhän sinäkin teit ja Kerttu sanoo aina, että kaikki on parasta, mitä sinä teet.“

„Wai niin, sitte hän warmaankin arwoni laskee liian korkealle.“

„Niin — nyt taas. Olet sinä hywin kummallinen. Enhän minä sillä tapaa ole sanonut koskaan.“

„Noh, sopikaa pois. Kerttu, tuleppas näyttämään tuota kaunista joululahjaasi, josta emme tiedä, mistä se on tullut.“

„Pukki sen toi“, niin minulle aina ennen wakuutettiin, kun lapsena lahjoja sain, ja siihen selitykseen ai'on vieläkin tyytyä“, sanoi Kerttu, tuodessaan kirjansa esille.

Elias katsoi sitä, kysyen: „Pidätkö tuosta kirjasta?“

„Pidän. Olen lutenut sen jo kertaaseen, mutta ai'on vielä toiseen kertaan sitä lukea.“ Kerttu kyllä aawisti, kenen antama kirja oli.

Joululomalla Elias usein käwi Teinin perheessä, siellä hän wiihtyi erinomaisen hywin. Jostus sai hän Mandi sisarensakin mukaansa, mutta wain harwoin, sillä Mandi, joka oli warakkaan tيرهتöörin tytär ja ylellisyyteen taipumainen, ei wiihtynyt näitten ahkerien ja waatimattomien ihmisten parissa.

Joutuisasti lyhyen joululoman päivät riensivät loppuun ja nuorukaiset läksivät pois, Elias lukioon, tullaksensa kewäällä ylioppilaaksi ja Erkki Helsinkiin, pyrkäksensä papiksi Juhannukseksi.

II.

Kewättuulokset juhahtelivat kaupungin lehtokäytävien siimehikkäisissä puissa. Nuori wehveys lewitti herttaista kewättuoksua laajalle. Juhannuslehdoissa käweli herroja ja naisia hienoissa puruissa. He olivat nauttimassa kewätpäivän raitista ilmaa, waan toisia ihmisiä hyöri ja pyöri niin, ett'eivät huomanneetkaan sitä suloa, mitä luonto tarjosi, sillä siihen heillä ei ollut aikaa. Nämät olivat ne, jotka kaupungissa muuttoa tekivät kesäkuun ensi päivänä. Pitkin kaupungin katuja kulki pitkät jonot muuttokuormia ja ihmisiä, jotka kantoivat, mitkä tuolia, peiliä, kaswia y. m.

Teininkin lesken taloon nämä hommat ulottuivat, sillä Eliaan isä oli saanut tirehtöörin wiran Helsingissä ja oli myöskin muuttopuuhiinsa. Toisia muutti hänen sijaansa. Eräs keski-ikäinen, naimaton kauppias oli katsonut lesken huoneriwin itselleen sopiwaksi ja kauppa-liikkeelleen etuwaksi sekä oli siis wuokrannut huoneet.

Elias oli päässyt ylioppilaaksi ja saanut valkkoisen lakin. Hän oli näinä viimeisinä päivinä tavan takaa käynyt lesken luona. Asioita karttui koviin runsaasti, mutta Kertulla tavallisesti oli niin kiire, ettei hän Eliaan kanssa joutunut pitkiä puheita pitämään. Nyt Elias taas tuli Teinin lesken luo, waan kun Kerttu oli ulkona, kaupungissa asioilla, kysyi hän maltittomasti:

„No milloinka hän kotia tulee? Tuleeko jo pian?“

„Ei suinkaan hän kauan viiwy. Olisiko teillä mitään asiaa hänelle?“

„Olii kyllä.“

„Enkö minä saata asiaanne toimittaa?“

„Koh, ette juuri. — Kyllä minun tarwitsee häntä tavata.“

„Nuori herra istuu sitten, kyllä hän pian tulee.“
Leski lähti toimiinsa ja Elias käveli huoneessa edes takaisin, katsoi kelloansa tavan takaa sekä hyräili jotakin nuottia. Pöydällä kukoisti kaunis punainen ruusu ja Elias katseli sitäkin ajan wietteeksi — hän käänteli kukkaruukkua ja tarkasteli sitä joka puolelta, ikään kuin hän olisi etsinyt siitä jotakin erinomaisista, tahti luullut sen jossikin muuttuwan, mutta semmoisenaan se kukkaruuku wain pysyi. Siinä maltittomana istuessaan kuuli hän wihdoin Kertun tulewan ja riensi owea autaisemaan.

„Kah, finäkö täällä olet! Etpä usko, kuinka kau-
nista siellä ulkona on; en koko päivänä tahtoisi sisälle
tulla, jos vain olisi ulkona sopivaa työtä.“

„Kyllä minä toimitan sinulle hauskaa työtä, siksipä
juuri olen täällä sinua odottamassa. Mandi ja minä
olemme muutamien muitten kanssa päättäneet mennä
krokettipalloja lyömään ja tahtoissimme sinua mukaan.
Suoksupojan olen jo edeltäpäin lähettänyt sinne palloja
viemään.“

„Kiitoksia paljon, olisi se kowin hupaisista, mutta en
tiedä varmaan, saatanko tulla, sillä minun on kowin
kiire; on ommeltavana liinawaatteita, joittenka täytyy
wälttämättömästi tulla walmiiksi siksi kun Erkki Turusta
pappina kotia palaa. Hän lähtee sitten oitis apulai-
seksi jonnekin ja waatteet pannaan hänen mukaansa.
Ei tiedä wielä, kuinka kauas hän määrätään.“

„Kuules, minä lähden huomenna, enkä sitten
enään tule sinua pyytämään. Erkki on sentään onnel-
linen — sinä istut ennen ompelomassa hänelle, kuin
tulet viimeisenä iltana, kuin minun näet, meidän kans-
samme huwittelemaan.“

„Sinä olet ihan wäärässä. En minä hetkeäkään
tuumi, kumpaa halukkaammin teen, waan mitä minun
on tekeminen.“

„Tietysti teet sitä, mitä sinua haluttaa.“

„Joka wain haluanfa tyhdyttää, kyltyy pian huweihinfin.“

„Koska finä noin tuumiwakfi olet tullut?“

„En ole tietääkseni ollut kewytmielinen koskaan, enkä usko, että finäkään sitä tahdot janoa. Olet pahalla tuulella, mutta sitä et saa olla. Ehkä tulen mukaan — saatanhan ommella vielä ahkerammin sitten taas, owathan aamut waloijat ja illat pitkät.“

Kerttu meni äidilleen ilmoittamaan, että Elias tahtoi häntä huwiretkelle. „Mihinkä nyt sitte menette?“ kysyi äiti.

„En tullut kysyneeksi, kun ajattelin, ett'en kentiesi joutuisi, kun niitä Erkin paitoja vielä on monta valmistamatta.“

„Jahka minä kysyn, minnekkä lähtewät.“ Äiti ja Kerttu meniwät Eliaan luo ja äiti kysyi, minne mentäisiin.

„Luusoorin mäelle lähdetään. Siellä saamme wä-hän wirwoitukfiakin. Mikä nyt antako kieltäwää wastausta, ken tietää, koska minä olen tilaisuudessa pyytämään Kerttua huwimatksalle.“

„Mene finä wain, Kerttu. Te, Elias, olette aina ollut hywä meidän tytölle, joka kuitenkin on ylen wä-hän saanut nauttia niitä iloja, mitä toisille nuorille on tarjona. Mutta kuten ennenkin, waroiton teitä, ett'ette kauaa wiivy. Olen aina woinut luottaa teihin.“

„Sa saatte sen tehdä wastakin.“

„Kiitoksia, äiti!“ janoi Kerttu. „Nyt saamme hauskan retken, kun ilmain on noin ihana.“

„Tuletko oitis? Meillä on jo tyttöjä odottamassa.“

„Tulen, puen wain ylleni.“

„Minä menen siis sanomaan, että tulet. Hyvästi!“

„Sinä nyt taas wiivyhit siellä matamin luona“, janoi Mandi, joka kumppaneineen seisoi pihalla. „Moi-oin juuri tulla sinua hakemaan. Mitä siellä nyt taas kufsailtiin — eikö Kerttu tullutkaan?“

„Kyllä hän oitis tulee.“

„Ehkä saat hänestä swägerskan“ — janoi eräs nirppanenäinen tyttö.

„Kas, miten Helmi on iwallinen. Elias wain sen wuoksi tahtoo häntä mukaan, että hänen tulee Kerttua jääli, sillä tytön täytyy aamusta iltaan ahkerasti olla työssä.“

„Onko hän tuon matamin tyttö, jonka luona te asutte?“ kysyi eräs Nanni niminen tyttö.

„On“, wastasi Mandi, „ja hän on leikkinyt meidän kanssamme pienestä työstä. Nyt, kun huomenna muutamme pois, tahdomme, että hänkin tämän wiimeisen kerran, kun huwittelemaan menemme, tule mukaamme.“

„Hän on siis wain tuollainen matamin tyttö“, janoi Helmi ja rupesi hyräilemään:

„Ostat hatun, ostat kapan, röökinäksi muodostut. —
 Uh, kuinka on kuuma tänään! Olisin halusta jät-
 tänyt sadetakkini kotia, mutta mamma waati minua ot-
 tamaan sen mukaani illan vuoksi. Hän arweli, että
 ilma käwisi kosteaksi. Ehkäpä tuo Terttu eli Kerttu,
 tahi miksiä häntä nimitit, ottaisi kantaaksensa tämän,
 kun antaisiin hänelle pienen juomarahaa.“

„Mitä tuumitkaan!“ huudahti Mandi.

Elias katsoi harmista säihkyillä silmillä Helmiin
 ja lausui: „Te olisitte todellakin hywin kohteliaas sille
 tytölle, jolle me olemme koettaneet hankkia lepopäi-
 wän. Kantaa teidän takkianne, se ei saa tapahtua!
 Ennen —“.

Hän ei saanut jatkaa, sillä jamasja Kerttu jo tuli.
 Hän oli niin siwän, iloisen ja raittiin näköinen, että
 sekä Helmi että Nanni ihmeekseen häntä katselivat.
 Pieni weitikkamainen hymy hänen huulillaan lisäsi myös-
 kin hänen kauneuttaan. Kerttu oli kuullut loppu-osan
 noitten nuorten keskustelusta ja sepä hiukka sen häntä
 nyt huwitti.

Mandi esitti kumppaneillensa Kertun ja sitten läk-
 siwät matkalle. Tiellä lisääntyi heidän seuraansa vielä
 kolme nuorta herraa.

Kun wähän matkaa oliwat kulkeneet, janoi Kerttu
 hymyillen: „Ehkäpä minä saisin kantaa Helmi neiden
 takkia; minulla kentiesi on wähän enemmän woimia.“

„Ei, ei suinkaan, mitäpä te paremmin jaksaisitte.“

„Kyllä maar, eihän minun ole ollut wara elää niin hienosti kuin teidän.“

Helmi oli aivan häpeisjään, mutta nuoret herrat riensivät ottamaan hänen takkinsa ja Helmi unohti pian tukalan asemansa siitä ilosta, että herrat kilpailivat hänen takkinsa kantamisesta.

Kun Luusooriin tulivat, alkoiwat he kofettia lyödä ja sitä tehtyänsä wähän aikaa, rupešiwat kahwia juomaan, ja sitten leikkivät taas fiksi, että oli aika lähteä kotia. Hauskaa heillä oli ollut, eikä kukaan enää muistanut, että Kerttu oli wain „matamin tyttö“, sillä hän oli niin siwä ja herttainen, niin wiehättävä, että sekä herrat että naiset häneen mieltyiwät.

Muut herrat paitfi Elias, meniwät saattamaan Helmiä ja Nannia heidän kotiinsa. Elias, joka seuraavana päivänä oli muuttawa Porista, läksi kotia suorastaan, mutta Kerttun hän kuitenkin saattoi hänen äitiensä luo, jotta samalla saattaisi jäähyväiset sanoa.

Tultuansa Teinin lesken luo, ei tämä ollutkaan etukammarissa. Kerttu käski Eliasta istumaan ja meni äitiänsä keittiöstä etsimään. „Minä tulen oitis, pesen wain käteni ensin ja pistän puhtaan wyöliinan eteeni“, sanoi äiti, joka oli perunoita kuorimassa. „Panen teewettäkin tulelle ensin, ehkä se kyllä hywältä maistuisi“.

„Ei hän joudu wiipymään.“

„Soo, soo, no, kyllä minä pian tulen.“

Kerttu meni jälleen Eliaalle seuraan pitämään. Elias istui pöydän ääressä ja katseli ruusua, joka siinä kuffi, sekä sano, kun Kerttu tuli: „Kuules, anna minulle muistoksi tuo puolipuhjennut ruusu. Minä tulen joskus vaihettamaan sitä täydesti puhjenneseen, jos saan.“

Kerttu otti sanaakaan sanomatta kukan ja antoi sen Eliaalle.

Kun äiti tuli sisälle, oli ruusu Eliaan napinkänessä. Äiti kiitti Kerttur puolesta kaikesta siitä hyvästä mitä Elias oli osottanut Kertulle ja sitten sanottiin jäähyväiset.

Seuraavana päivänä läksi tirehtööri perheineen pois ja kauppias B. tuli hänen sijaansa.

Teinin leski oli taas tavallisissa toimissaan ja Kerttu ompeli liinawaatteita Erille, mutta neula, jolla hän tavallisesti ahkeraan työtä teki, lepäsi nyt välistä hänen käsissään ja hän istui miettiväisenä. Wihdoin aukaisi hän aukunan. Kesätuulonen sushatteli sirenipuitten latwoissa — se sushatteli niin kummanlaisesti Kertun mielestä. Kuiskailiko se: „hyvästi, iäksi hyvästi!“ — wai kuiskailiko se: „hyvästi, me tapaaamme toisemme jälleen!“ — tästäpä ei Kerttu saanut selkoa.

III.

Keljä vuotta on kulunut siitä, kuin ensi kerran tulimme Teinin lesken tuttavuuteen. Samalla paikalla, samassa huoneessa kuin silloinkin hänen tyttärensä nytkin istuu ompelamassa, ja kiire hänellä näkyy olevan. Joulu lähestyy ja hän ompelee joululahjoja. Erkki on pappina Hämeessä. Hän on jo kolmatta vuotta ollut naimisissa ja Erkin pikku Mannelle Kerttu ompeli vaatteita, niin somia ja siemiä, että iso-äiti oikein halasi nähdä sitä pientä olentoa, joka niihin oli pu-
keutuma.

Erkiltä oli tullut kirje, jossa pyhdyttiin että äiti ja sisar tulisivat joulua viettämään hänen kotiinsa. Teinin leski luki tavan takaa tuota kirjettään, siinä oli hänen mielestään aina jotakin uutta. Nytkin hän taas janoi Kertulle: „Kuules, tyttöseni, mihinkä laskit Erkin kirjeen, en muista oikein, mitä hän kappalaisentilastaan kertoi“.

Kerttu nousi heti ja toi piirongin-laatikosta kirjeen. Äiti asetti silmälasit nenälleen sekä luki:

„Äiti rakas!

Tulkaa nyt jouluksi Kertun kanssa katsomaan meitä — katsomaan oman poikaanne kotia, ja tuota pientä pojanpoikaanne, jota juuri opetamme sanomaan „Mummo“. Pikku Mannen huulet ovat jo monesti aiwan pitkällä, kun hän niin sydämestään koettaa oppia kal-

liin äitimme nimeä mainitsemaan, mutta ei se vielä häneltä käy, vaan kun äiti muutaman päivän täällä on ja välistä häntä polwillaan pitää, niin hän warmaankin oppii Mummoa huutamaan.

Annini on kowin iloinen siitä, että nyt wihdoin saamme pysyä alallamme, kun meillä on oma kappalajentila, enkä minäkään ole vähemmän tyytyväinen. Kuinka iloiseksi äiti tulee, kun näette, että Jumala on siunannut köyhän poikanne niin, että hänellä nyt on talo, karjaa ja kaikkea tarpeeksi. Waimoni on sellainen toimelias pastorin rouwa, että kaikki emännätkin hänestä pitävät — —."

"Woi, woi, tuota Erkkiä — kaikkia hän nyt puhuu huwitellaksensa minua. Sellainen hän juuri on kuin ennenkin. Mitäpä se poika mummon nimeä osaisi sanoa, kun ei vielä ole edes nähnytäkään. Vieneekö tuo Annin näköinen wai Erkinö. — Kylläpä olisi hauska nähdä! Hm, kauniit owat molemmat, tulkoon sitte isäänsä taikka äitiinsä."

"Äiti, kauppias P. näkyy tulewan tänne. Hän warmaankin tulee wuokraansa maksamaan."

"Niin tulee, laske pois tuo kirje."

Kauppias astui sisälle. "Hywää päivää — aina Kerttu neiti on yhtä ahkera."

"Hänellä on wähän kiirettä ollut, ai'omme lähteä

jouluksi poikani luo. Saimme häneltä kirjeen, ja hän niin hartaasti pyytää meitä tulemaan.”

„Saa niin, mitä minun tuli sanoa, niin, neiti ompelee siis joululahjoja?”

„Niin teen, siksipä on vähän kiirettä ollut.”

„Pelkään, että liiaksi rasitatte itseänne.”

„En ikään, kyllä sitten taas joulun aikana joudun lepäämään.”

„Ei hän liiaksi rasittuneelta näytä ja terve hän, Jumalan kiitos, on ollutkin. Ei siitä nuori pahene, vaikka välistä vähän kiirettäkin on.”

„Saa niin, tuota noin, minä tulin wuokraani maksamaan. Tässä on, ehkä neiti on hyvä ja tarkastaa, onko oikein laskettu.”

„Kyllä maar siinä on oikea määrä; kufapa paremmin saattaisi laskea kuin kauppiamies.”

Leski meni panemaan kahwipannunsa tulelle ja Kerttu tarjosi paperossia. Siinä nyt oli kauppiaan kowin hauska istua, tuossa kodikkaassa, lämpimässä huoneessa, näitten herttaisten naisten parissa. Hän oli sen aina huomannut, joka kerta, kun hän tuli wuokraansa maksamaan, että heidän olisi erinomaisen hyvin sopinut aina asua näin yhdessä; silloin hänen tietysti ei olisi tarwinnut wuokraa maksaa ja naiset olisiwat hoitaneet hänen talouttaan ja hän olisi työnsä tehnyt saanut polttaa papirossia ja Kerttu olisi istunut hänen rinnallaan

ommellen — niin, ommellen tuollaisia somia pieniä esi-
neitä. — Tämä perhekuva oli nyt niin elävänä hä-
nen filmiensä edessä, että ukko ajatteli: „Minun täytyy
se asia nyt esittää hänelle, sitä ei auta kauemmin tuu-
mia“. Hän tarttui Kertun käteen, jonka tämä ujosti
weti pois, ja sanoi: „Jaa niin, minä tahdoin wain sa-
noa, että minun nyt wihdoinkin täytyy ilmoittaa, että,
että minä teitä rakastan ja pyyhän teitä sulostutta-
maan minun yksinäistä elämääni.“

Kerttu sanoi wakaalla äänellä: „Sitä en saata. —
Minä teitä kunnioitan, waan rakastaa teitä en saata.“

„Jaa niin, en minä vastauستا heti olisi tahtonut,
miettikää nyt ensin, ehkä sentään vielä toisinkin ajat-
telette.“

„Kyllä minun päätökseni on warma, mutta älkää
sentään meihin suuttuko, waan olkaa ystävällinen kuten
ennenkin.“

Äiti tuli samassa kammariin ja käskei Kertun tuoda
kahwi-asettimet sijalle. Kun Kerttu oli mennyt, puhui
kauppias asianja äidille. „Odottakaa, ehkä hän sentään
asiaa mietittyänsä ajattelee toisin“, wastasi äiti. Kerttu
toi kahwia ja kauppias joi, sekä poltteli välillä papi-
rossiansa, mutta ei hän sentään kauaa wiipynyt enään.
Hänen mentyänsä sanoi äiti: „Kerttu, etkö tehnyt hul-
lusta, kun et ottanut kauppiasta? Kentiesi elämäni on

hywinkin lyhyt, olisi ollut hauskaa, kun olisin nähnyt sinun hymässä suojassa“.

„Jos jäänkin äidistä yksin, jota Jumala warjekoön, en ole turwatan. Jumala minua kyllä suojaa ja minä osaan tehdä työtä, ei minulla siis ole mitään hätää. Sitä paitsi en koskaan elatukseni wuoksi miestä ota, enkä luule, että äitikään sitä tahtoisi.“

„En, lapseni, mutta tämä kauppias on kunnioitettava mies, waikka hän näin naisten seurassa on vähän ujo ja kömpelö. Luulin toki sinun saattawan häneen rakastua, mutta sinulla on ehkä toinen wielä rakassa muistossa, waan sellaiset nuoruuden unelmat owat pilwen takaisia. — Neljä wuotta on siitä, kuin Elias läksi — mitenkä saattaisi nuorukainen muistaa lapsuuden ystävää niin kauan, kun ei ole häntä kertaakaan nähnyt sillä aikaa. — Eihän teidän välillänne mitään sopimusta ollut?“

„Ei, äitini, waan hän tulee kuitenkkin kerran.“

„Rakso, ettei pettynyt toivo sydäntäsi muserra; parempi olisi unhottaa hänet. En minä kuitenkkaan sen wuoksi kehoita sinua kauppiaille menemään, sillä wastoin tahtoansa ei kenenkään pidä awioliittoa rakentaa. Sinä olet joka joulun tuntemattomalta saanut kirjan joululahjaksi — onko antaja ehkä sentäänkin sinulle tuttu?“

„Niin luulen. Ja, äiti, kerran hän tulee itse, sen

uskon lujasti. Antakaa minun olla onnellinen luottamuksessani."

"Ole, lapseni, en puhu kauppiaasta enään koskaan."

Joulun edelliset lyhyet päivät rientsivät nopeasti ja Teinin leski tyttärenensä läksi Hämeeseen Erkki Teinin kappalaisen tilalle.

Rynttilät olivat sytytettyinä Erkin kodissa. Joulukuusi lewitti herttaista waloansa tuon yksinkertaisen maapappilan saliin. Iso-äiti istui teepöydän ääressä ja Erkki oli itse tuonut pikkun Mannen hänen sylinsä ja Anni oli asettanut jalkaran iso-äidin jalkojen alle, jotta hän istuisi oikein mukawasti. Sitten juotiin teetä. Kun ensi kuppi oli joutu, rupeesi joululahjoja tulemaan joka owesta ja pikkun Mannelle kaikkein enimmäen. Raikki muut, paitsi Kerttu, olivat iloisia, mutta hän oli tawallista wakawampi. Anni meni wähän työkkitoimiinsa, waan palasi samassa, tuoden muassaan postilaukun. „Erkki, posti on tullut“, sanoi hän, „aukaijseppäs tämä laukku, kentiesi löydämme sieltäkin lahjoja“.

Erkki aukaij laukun ja otti sieltä sanomalehdet sekä paketin, jonka päällekirjoitus oli: 'Neiti Kerttu Teinille'. „Katsokaa, tämä paketti on tullut Poriin ja sieltä se on tänne lähetetty.“

Kerttu lensi aivan punaiseksi, tuo paketti oikein poltti hänen käsissään, mutta hän ei sitä kuitenkaan aukaisut. Erkki otti sanomalehdet ja filmaili niitä vähäisen. „No nyt on Elias suorittanut erotutkintonsa. Kohta kai hän siis lähtee Turkuun“, sanoi Erkki.

Kerttu hiipi hiljaa pois huoneesta, saadaksensa rauhassa avata pakettinsa. Kirjan se sisälsi ja kirjan nimilehden sisäpuolella oli kirjoitettu: „Kohta tulen perimään puhjennutta ruusuani“.

Sillä välin kävi etehisen owi ja Erkki kiirehti katsomaan, kuka sinne tuli. Olisiko se ehkä joku, joka häntä tahtoi keksen joulu-iloa sairaan luo? Turkkiin puettu mies — „Elias! hyvänen aika, enhän sinua aikonut tuntea!“

„Suo anteeksi, että näin tulen teidän joulurauhaanne häiritsemään, mutta aikomukseni olisin lähteä äitisi luo Poriin, johon lähdinkin ja ennätin vähän sopivampaan aikaan; mutta siellä kuulin, että äitisi ja sisaresi ovat täällä. Koska minun jo Uudenvuoden ajoissa täytyy olla Turussa, jonne en tahtonut lähteä näkemättä heitä, niin päätin tulla tänne.“

„Ja olet erittäin terwetullut kaikille“, vastasi Erkki. „Käy nyt ojaa ottamaan meidän joulu-iloitamme“.

He menivät saliin, jossa taas syntyi ilo. Elias

katseli etsien ympäri huonetta ja kyysi vihdoin: „Missä on Kerttu?“

„Kerttu? niin tosiaankin, hän on pois“, sanoi Anni. „Hän ehkä meni aukaisemaan postissa tullutta joululahjaansa tuonne kammariin. Menkää sinne vain häntä tervehtimään, hän varmaankin kowin hämmästy.“

Kerttu istui miettiväisenä, kirja sylissä, kun Anni aukaisi oven, sanoen: „Kerttu, tässä tuon luoksesi wanhaja tuttavias.“ Sen jälkeen riensi hän taas saliin, teetä kuppeihin kaatamaan.

„Elias!“ huudahti Kerttu, waan samassa hän onnellisesti hymyillen tarjosi kättä Eliaalle, joka sulki hänen sylinsä, sanoen:

„Nyt tulin perimään puhjennutta ruusuani!“

„Minä tiesin sinun kerran tulewan, en koskaan ole sitä epäillyt“, wastasi Kerttu.

Wähän aikaa juttelivat he keskenänsä ja menivät sitten käsitösten saliin, jossa Eliasta uutena perheenjäsenenä sydämmellisesti otettiin vastaan.

Erkin pappilassa wallitsi nyt onni, rauha ja iso-äidin ilo oli oikein täydellinen, kun pikku Manne, jonka Erkki oli wienyt Elias sedälle onnea toiwottamaan, vähän suutaan nirpistäen kirkotti käsiänsä mummollensa, sanoen: „Mum — mummo“.

„Wielä yksi joululahja lisää!“ huudahti iso-äiti, „lapsi osa sanoa mummo“.

Muohempään illalla sanoi Teinin leski: „Erkki, kiitäkäämme Herraa kaikesta hyvästä, jota Hän meille on tänäkin päivänä suonut.“

Erkki otti kirjan, josta hän luki rukouksen ja siten weijasiwat he kaksin yhdessä jouluwirren. Sen jälkeen tämä onnellinen perhe sanoi yöhywäiset toisillessa.

Yöllä, kun kaikki jo nukkuiwat ja kuu laski kalpean walonsa Erkin pappilan akkunoille ja tähdet taimaalla kirkkaina tuikkuiwat, walwoi leski wielä. Hän tunsi itsensä yksinäiseksi: nuot lapset, jotka hänelle oliwat kaikki tässä maailmassa, joita hän niin suurella huolella oli kaswattanut, heidän sydämessään oli nyt wieras häneltä anastanut ensimmäisen sijan . . . Tuota ajatellesaan kuwautui hänen filmiensä eteen lapsi, joka kurtotti hänelle pienet kätönsä, huutaen: „Mummo!“ Rauhis hymyily lewisi hänen kaswoillessa ja yksinäisyyden tunne haihtui sydäimestä.

G. W. Edlund'in kustannuksella ilmestynyt:

Kotikuusen kuiskehia.

Kertoellut

Theodolinda Sahnsön.

Sisältää:

I. Novelleja ja kertomuksia:

Kuuselan Kukka. — Raksoisweljekset. — Muistoja Naantalista eli Vanhan Tadin kertomus. — Mäkelän Liisa. — Haapakalio. — Torpan tyttö. — Pikkänniemen synty. — Ritäs köyhänäkin. — Juhannus-aatto Mummon luona. — Köyhäinmajassa. — Mitä Koski kohisee? Mitä kuuset kuiskailee?

II. Näytelmiä:

Ainoa hetki. — Savon-Jääkäri. — Wiinatehtailia.

III. Mufaelmia:

Katri. — Tekla. — Kalastaja-Lasfi. — Onnen Kuffaset.
(Suomennos.)

Sinta: 4 m. 50 p.

Kuwauksia jokapäiväisestä elämästä.

Perhe. Kirjoittanut Fredrika Bremer. Suomentanut Theodolinda Sahnsön.

Sinta: 4 m.

Ivanhoe. Kirjoittanut Walter Scott. Mufukielestä suomentanut J. Krohn. Toinen korjattu ja kuvilla warustettu painos.

Sinta: Nid. 6 m. 75 p. Sid. 8 m. 50 p.

Shakespearearen Satuja.

Kertonut Charles ja Mary Lamb. Suomennos.

Sinta: 2 m. 50 p.